

vivat academia

tijdschrift van het Verbond der Vlaamse Academici
driemaandelijks

nr 103 juni 1999

*"Eerst in de groep is de ontwikkeling
van de hoogste mensenwaarden
mogelijk: de liefde en de moed"
(H. Röling)*

Inhoud

Alles wel beschouwd	33
Vlaanderen onafhankelijk: een democratische noodzaak	35
Mini-dossier: splitsing van de professionele orden	37
De Orde van Geneesheren in het licht van de staatshervorming en de taalwetgeving	39
Evoluties van de beroepsorden in het kader van de hervorming van de Staat	41
Pleidooi voor intolerante naties	45
Peter Lewyllie: een biografische bijdrage	52
De convergentie naar het centrum	55
Vorbij een stel mythologieën	59

Het VVA ontstond begin deze eeuw als groepering van regionale oud-studentenkringen en heeft tot doel:

- culturele en maatschappelijke vorming ;
- verspreiding van wetenschap en cultuur ;
- behartiging van de belangen van academici, in het bijzonder het universitair onderwijs en onderzoek en permanente vorming ;
- ijveren voor verdere Vlaamse ontvoogding en ontplooiing van de Nederlandse cultuur.

Er zijn VVA-afdelingen in Oostende, Brugge, Ieper, Kortrijk, Gent-Meetjesland, Antwerpen, Taxandria, Klein-Brabant, Brussel, Leuven-Hageland en Limburg.

Algemeen secretariaat

Machteld LENOIR

adres: Vlamingendam 2, 8000 Brugge
tel/fax: 050/34 57 25
e-mail: vva@vlaca.org

Administratief secretariaat

Frank CEULEMANS

adres: Camille Huysmanslaan 93, 2020 Antwerpen
tel: 03/237 93 92
fax: 03/248 16 05

Alles wel beschouwd

Regere aude

Frank Judo

De kippencrisis kwam als geroepen. Tot het gekakel van pluimvee en pluimveekenners t' allen kant opsteeg, was er immers enkel de stilte. De stilte van de politici die vreesden te spreken, omdat ze onzeker waren. Onzeker over zichzelf, over hun kiezers, over hun land en over hun programma. En misschien nog het meest over hun hoofdstad. Want in Brussel verwachtte iedereen een mirakel, al wist men niet of het van Boven of uit de diepten zou komen.

Te bepalen of er een mirakel is gebeurd, valt buiten de bevoegdheid van de meesten onder ons, en zeker van ondergetekende. Maar dat de onzekerheid over Brussel niet van die aard is dat ze snel zal verdwijnen, kan iedereen vaststellen. Zoals dat vaak het geval is, neemt de onzekerheid recht evenredig toe met het isolement van de actoren in het eigenaardige schouwspel dat politiek heet. Als deze actoren zichzelf dan nog ervaren als minderheden, is het hek compleet van de dam.

Dat is precies de situatie in Brussel: geen enkele groep kan met zekerheid beweren dat de eigen positie bijzonder stabiel is. Dat geldt in de eerste plaats voor de Vlaamse bevolking in haar traditionele bastions: Jette, Sint-Agatha-Berchem, Anderlecht, Evere, Ganshoren. Zij wordt geconfronteerd met schijnbaar onomkeerbare demografische en sociologische evoluties, die zo goed als steeds resulteren in stadsvlucht. Het traditionele kiespubliek van Jos Chabert, de steunpilaren van het Brussels-Vlaams verenigingsleven beschouwen zichzelf als een laatste carré, waarin de gesneuvelden niet of nauwelijks door nieuwelingen worden vervangen.

Met de "Vlamingen nieuwe stijl" van de Dansaertlaan en elders is het nauwelijks beter gesteld. De jonge intellectuelen die de motor zijn van de *gentryfication* van bepaalde Brusselse buurten zijn te verstandig om de illusie te koesteren dat hun positie verzekerd zou zijn. De culturele sector waarin een groot deel van deze lieden actief is, blijft zowel individueel als collectief een onzekere biotoop. Subsidies hebben met manna gemeen dat ze uit de hemel komen vallen, maar van het manna wist Mozes tenminste hoe lang het zou blijven komen... Economische onzekerheid en cultureel zelfbewustzijn blijven een goede basis vormen voor maatschappelijke frustratie, die zich vaak uit in modieus retro-Belgicisme of rancune tegenover potentiële concurrenten, die dan gemakshalve als "pendelaars" omschreven worden. Naast het noord-westelijke Vlaamse getto is er ook een Vlaams getto rond de Beurs en in Elsene.

Vaker vergeet met het derde getto: dat van de Franstalige Brusselaars. Hun cultureel isolement is vaak genoeg beschreven, maar al te makkelijk vergeet men hun politiek isolement. "Brussel" mag dan wel synoniem zijn voor al wat beslissingsmacht heeft in dit land, slechts weinig toonaangevende figuren in de Belgische politiek hebben hun wortels in de stad aan de Zenne. De geografische, economische en levensbeschouwelijke kloof met Wallonië is zo mogelijk nog dieper dan de taalkundige kloof met Vlaanderen. De Franstalige Brusselaar ziet zichzelf als een bedreigde minderheid en ontwikkelt een getto-mentaliteit. Hoe anders verklaart men de dwaze pesterijen van intelligente mensen als

burgemeester de Donnée tegenover Vlaamse culturele activiteiten in de hoofdstad? Het is het oude verhaal van de kat in het nauw.

Is er een vierde groep? Zeker, en een vijfde en een zesde ook, waarbij deze laatsten voor de twee groepen — "rijke" en "arme" — migranten kunnen staan. Voorlopig laten we hen buiten beschouwing. Maar er is nog een groep Vlamingen die buiten de klassieke getto's staat. Deze groep is de *unreserved audience* die Brigitte Grouwels aan zich probeert — en weet — te binden. Het zijn de Vlamingen die noch met het traditionele verenigingsleven, noch met de prestigieuze culturele instellingen bevoorrechte banden hebben. Zij zijn individuen, alleen of in *cocoon*. Hun enige band met het politieke leven is hun persoonlijk engagement of hun contact met de gemeenschapsvoorzieningen die de overheid te hunner beschikking stelt: kinderdagverblijven, scholen, bibliotheken. Zelfs de gemeenschapscentra zijn al te gemeenschappelijk voor deze moderne stadsbewoners. Moeten we deze groep daarom verwerpen?

Het valt te betwijfelen. De groep in kwestie heeft een aantal kenmerken die zijn leden bijzonder geschikt maakt als ambassadeurs van een vernieuwde Vlaamse politiek in Brussel. Sociologisch zijn het typische stadsbewoners van deze tijd, geen passanten en geen restanten. Cultureel zijn ze meertalig, maar duidelijk geënt op Vlaanderen en het Nederlands. Professioneel zijn ze voldoende succesvol om zich te kunnen handhaven, en voldoende bescheiden om vrij permanent in Brussel te kunnen blijven. Politiek zijn ze wat de Duitsers onvertaalbaar "*freiheitlich*" noemen, gesteld op de eigen vrijheid en voorzien van een gezonde aversie tegen overheidsdwang en meerderheidsdictatuur. Ze horen het wellicht niet graag, maar zij zijn een typisch voorbeeld van een "nieuwe middenklasse", een "nieuwe burgerij", die haar plaats heeft veroverd in het kader van een vernieuwde economie, waarin kennis en communicatie een primordiale rol spelen. Net daarom treden ze graag en vaak op in hoofdsteden, die immers niets anders zijn dan knooppunten van communicatie.

Zij lijken dus de sleutel in handen te hebben wanneer het om de politieke toekomst van Brussel gaat. Niet wegens hun numerieke overwicht — integendeel. Als minderheidsgroep betekenen ze net voor niemand een bedreiging en kunnen ze makkelijk gelegenheidscoalities sluiten met andere minderheidsgroepen. Niet wegens hun bijzondere overtuigingskracht — die gawe verliest overigens duidelijk aan belang, naarmate steeds minder mensen belangstelling tonen voor het *bonum commune*. Niet wegens hun traditionele positie — zij zijn vaak inwijkelingen van recente datum, maar zijn dan ook niet gecompromiteerd met de dorpselites die zichzelf in zoveel Brusselse gemeenten met wellust aan het overleven zijn. Hun kracht hebben ze zelf niet gewild, maar hun positie ligt gewoon in het verlengde van de economische en sociale toekomst van hun stad. Het komt erop aan hun maatschappelijke opgang ook politiek te durven vertalen. *Regere aude*. Durf te heersen.

De pessimisten zuchten al en verwijzen lachend naar het ongeorganiseerde karakter van "nieuw Brussel". Ze kennen het liedje al jaren en herinneren aan de Pieter Breughel van Wannes van de Velde, die meende dat de Vlaming zijn eigen tiran was. Het is hen te simpel dat de durf van enkele individuen de sleutel tot de macht zou kunnen zijn.

Maar waarom zou het ons storen dat geschiedenis door individuen wordt gemaakt?

Vlaanderen onafhankelijk: een democratische noodzaak

Toespraak op het Vlaams Nationaal Zangfeest (2 mei 1999)

Prof. Dr. Matthias E. Storme

Waarde landgenoten en vrienden,
De wereld die wij willen is een Vlaanderen
verlost van velerlei onvrijheid en bevoogding,
weer vaderhuis voor zijn verstrooide kinderen.
De wereld die wij willen is Europa
uit zoveel eeuwen ongeduld verzameld
en toegezegd aan wie geen wanhoop kennen.
(uit A. van Wilderode, *De wereld die wij willen*)

Wij delen dezelfde droom: een onafhankelijk Vlaanderen in een Europese statenbond. Die droom komt dichterbij, omdat steeds meer mensen gaan inzien dat dit de beste keuze is, dat dit vandaag zelfs een noodzakelijke keuze is.

Een onafhankelijk Vlaanderen is net zomin als een Europese statenbond een doel op zichzelf. Het is een middel om vrijheid en vrede te brengen, welvaart en zekerheid, inspraak en culturele ontplooiing. Dit zijn universele menselijke waarden. Zij worden evenwel niet waargemaakt door eenvormigheid op te leggen, maar door elke mens, elk volk en elke beschaving een eigen ruimte te geven om zich met wederzijds respect voor de ruimte van de anderen te ontplooiën.

De vorm, die die ruimte moet krijgen is niet overal en altijd dezelfde. Volkeren zijn soms verspreid geraakt of tot minderheid geworden in eigen land. Naties hebben zich gevormd doorheen een geschiedenis, die niet tot één factor kan worden herleid. Men hoede zich dan ook voor simplismen en verabsolutering. Maar omgekeerd getuigt het van domheid of kwade trouw als men niet wil inzien dat vandaag de dag een onafhankelijk Vlaanderen in een Europese statenbond niet alleen een factor van welvaart is, maar ook een politieke en democratische noodzaak.

Het is een democratische noodzaak de soevereiniteit te verschuiven van het Belgische naar Vlaamse en Waalse vlak, omdat democratie niet kan werken zo er geen gemeenschappelijk veld is van publieke opinie, waarin een gezamenlijke wil kan worden gevormd. Dit veld bestaat in België niet: de Vlamingen laten zich niet meer bevoogden en de meeste Franstaligen zijn — onder meer door hun onwil om de taal van de Vlaamse meerderheid te kennen — mentaal van Vlaanderen afgescheiden. Zij zijn het die opnieuw, zoals in 1830, het separatisme verspreiden.

Het is een democratische noodzaak dat een einde wordt gemaakt aan het Belgische contrafederalisme, waarin elk beleid kan worden geblokkeerd door de onwil van één enkele Gemeenschap, die nochtans maar een minderheid vormt.

Het is een democratische noodzaak dat een einde wordt gemaakt aan een systeem waarin de Vlaamse meerderheid wordt gefnuikt, terwijl wij niet vragen onze wil aan de Walen op te leggen. Wij vragen enkel wat wij ook hen gunnen: een doelmatig en dienstbaar beleid in eigen land te kunnen voeren.

Het is een democratische noodzaak om structuren te stoppen waarvan men de ondoorzichtigheid opzettelijk in stand houdt omdat transparantie steeds meer scheeftrekkingen ten nadele van Vlaanderen aan het licht laat komen.

Het is noodzakelijk voor een goed werkende democratie dat men een land heeft waarmee men zich voldoende kan vereenzelvigen. Ik wil een land waarin eindelijk het normale civisme kan ontstaan, dat door de eeuwen van vreemde overheersing in Vlaanderen nog steeds te zeer ontbreekt.

In een Europese statenbond is het een politieke noodzaak voor Vlaanderen om staat te zijn, omdat in Europa enkel staten tellen, omdat Vlaanderen, zolang het geen staat is, daar geen stem heeft zonder instemming van de Franstaligen, en zijn belangen daar dus door de Belgische schoonmoeder niet worden verdedigd. Het zijn nochtans de kleinere culturen die die inspraak het meest behoeven. De europeanisering maakt een Vlaamse staat dus niet minder, maar juist méér noodzakelijk.

Een onafhankelijk Vlaanderen is een noodzaak omdat een cultuur van kleiner getale internationaal maar wordt geëerbiedigd wanneer zij ook een eigen staat vormt. Zolang België bestaat, denkt de wereld te doen te hebben met één tweetalig land in plaats van twee ééntalige en zal het ons recht op ontplooiing van de eigen cultuur en de voor de bescherming daarvan vereiste taalwetgeving niet verstaan.

Onafhankelijkheid alleen is geen voldoende voorwaarde voor een goed werkende democratie, economische welvaart en culturele rijkdom. Vlaanderen moet een huis zijn met vele kamers. Wij Vlamingen moeten werken aan ons civisme, aan een versterking van de lokale autonomie, aan verrijking van onze cultuur door versterking van het eigene en uitwisseling met het andere. Maar dit alles vereist een normale relatie tot zijn land, die er maar kan komen als wij ook een normaal land hebben. Daarom vechten wij

Zolang ons hart nog slaat
Tot het vaderland bestaat
Waarin straks (onze) zonen
Beter zullen wonen.

(A. van Wilderode)

In een tijdperk van groeiende Europese en mondiale uitwisseling is onafhankelijkheid geen achterhaald ideaal. Ze is noodzakelijk om gelijkberechtigd deel te zijn van de internationale gemeenschap. Als Vlaanderen erin slaagt onafhankelijk te worden zal het een baken zijn voor vandaag miskende of onderdrukte volkeren. Met hen solidair te zijn, zijn wij aan onze voorouders verplicht. Vlaamse vrienden, toon dat onafhankelijkheid en grootmoedigheid samengaan.

Waalse vrienden, laat ons de wereld tonen dat onze volkeren elkanders zelfbeschikkingsrecht eerbiedigen en in vrede de ander zijn eigen land gunnen. Niet het recht der volkeren om over hun eigen lot te beschikken maar de miskening van dit recht leidt tot humanitaire rampen. Enkel het wederzijds respect voor elkanders autonomie en ruimte – waarvan de vorm moet afhangen van de omstandigheden – kan een duurzame vrede waarborgen.

Mini-dossier: Splitsing van professionele orden

Redactie

Iedereen praat erover, de artsen wijden er een congres aan (het congres van het *Vlaams Geneeskundigenverbond* van 15 mei 1999) en de advocaten formuleren voorstellen om de wet te wijzigen: ook in de vooralsnog federaal georganiseerd beroepsorden blijkt het niet te boteren. Echt nieuw is dat niet, maar het is wel duidelijk dat ook dit dossier in een stroomversnelling raakt. Ergens kan deze stroomversnelling zelfs exemplarisch zijn voor de gewijzigde dynamiek van de Vlaamse Beweging, die het "*splitsen om te splitsen*" (voor zover dat al ooit zou geleefd hebben) heeft verlaten voor een benadering van de "communautaire problemen" vanuit het standpunt van een goed bestuur – met een erg vergelijkbaar eisenpakket als resultaat.

Het mini-dossierje dat we u vandaag aanbieden is verre van volledig. Het bevat slechts een situatieschets vanuit een beroepsorde en een voorstel van remediëring vanuit een andere. Architecten en apothekers vallen uit de boot, om over de bedrijfsrevisoren maar te zwijgen. Toch meenden wij de publicatie van deze teksten niet langer te mogen uitstellen, nu een volgende ronde in de staatsvorming – hoe beperkt ook – onmiskenbaar voor de deur staat. Zelfs in de allerminimaalste hypothese – die zeker niet de onze is – kan een hervorming als de hier geschetste zonder constitutionele moeilijkheden doorgevoerd worden. Men gaat zich afvragen of ook de beroepsorden niet met vrucht kunnen verwezen worden naar de reeds enkele jaren oude slogan van de *Vlaamse Volksbeweging*: "*Voor één keer ambitie.*"

Dat de splitsing van de beroepsorden zinvol is, kan onmogelijk ontkend worden. Zeker bij de hier aangehaalde voorbeelden, artsen en advocaten, bestaat immers een culturele kloof tussen wat velen beschaafd-eufemistisch "Noord" en "Zuid" blijven noemen. Of het nu om deontologie of voorschrijfgedrag, om interpretatieregels of om preventiegewoonten gaat, de vrije beroeper uit Virton en zijn collega uit Brugge plegen anders tegen de dingen aan te kijken. Hetgeen hun goed recht is. Daarenboven wordt de sfeer van de organisatie van de vrije beroepen getroffen door eenzelfde fenomeen als – niet eens zo lang gelden – de economische sfeer. Tot voor kort werden verregaande bevoegdheidsoverdrachten op het gebied van de economie afgewezen op grond van de sacrosante economische en monetaire unie, terwijl iedere splitsing van de zelforganisaties van de vrije beroepen onmogelijk werd geacht op grond van de eenheid van deontologie. In beide gevallen – zij het in het eerste vooralsnog iets sterker dan in het tweede – kwam Europa roet in het eten strooien. Net als de Euro richt het ontstaan van Europese deontologische codes ware ravages aan in de linies van de verdedigers van iedere unitaire organisatievorm.

En wat dan nog? Volstaat het dat Vlaanderen een eigen Orde van Geneesheren en een eigen Orde van Advocaten heeft? Men kan het betwijfelen. Zeker in een sfeer die steeds meer de richting ingaat van het toevertrouwen van justitie en van de volledige gezondheidszorg aan de deelstaten, kan men enkel pleiten voor een eigen Vlaamse bevoegdheid over de organisatie van de beroepsorden als dusdanig. Het onderscheid tussen "Noord" en "Zuid" zit immers dieper en uit zich onder meer in duidelijk verschillende visies op wat een beroepsorde juist moet zijn en welke taken zij dient uit te oefenen. Een en ander geldt des te meer, nu het bestaande juridische kader erg onduidelijk is over deze bevoegdheid. Op

korte termijn lijkt het invoegen van een afzonderlijke alinea over beroepsorden in de Bijzondere Wet van 8 augustus 1980 op de Hervorming van de Instellingen bijgevolg aangewezen. Deze alinea kan erg kort zijn, en zich beperken tot het invoegen van de bevoegdheid inzake "beroepsorden en verenigingen van vrije beroepen" onder de lijst van gemeenschapsbevoegdheden.

Daarna staan we weer aan het vertrekpunt. Wellicht kan de denkpiste die Mr Stevens in zijn bijdrage schetst richting geven aan het denken in andere beroepsgroepen. Maar nog essentiëler dan dit denken in de beroepsgroepen is het denken in Vlaanderen in het algemeen: zijn justitie en gezondheid (niet toevallig belangrijke themata in de voorbije stembuslag) ons voldoende belangrijk om de zelforganisatie van hun beoefenaren op het eigen, Vlaamse niveau te halen?

De Orde van Geneesheren in het licht van de staatshervorming en de taalwetgeving

Prof. em. Dr. Omer Steeno

In een circulaire van 28 februari 1998 schreef de Nationale Raad van de Orde van Geneesheren dat *de structuur van de Orde in de toekomst rekening dient te houden met de gewijzigde staatsstructuur en dit zowel op federaal als op provinciaal niveau. Dit bracht de Nationale Raad ertoe de gevolgen te onderzoeken van de nieuwe institutionele indeling van de federale staat op de ordinale organisatie van de vroegere provincie Brabant*. De Orde nam terzake evenwel conservatieve en behoudsgezinde standpunten in, weigerde zich aan te passen en stelde zich zelfs provocerend op tegenover de Nederlandstalige gemeenschap.

In Voeren:

Geneesheren die een Voergemeente als *"medische woonplaats"* opgeven, worden toch ingeschreven op de "lijst van de Provinciale Raad van de Orde van Luik".

In de Randgemeenten:

Sinds 1973 is de vaste rechtspraak van de Raad van State duidelijk: de randgemeenten zijn administratief ééntalig Nederlands. Administratief tweetalige gemeenten zijn alleen de 19 gemeenten van Brussel-Hoofdstad. Op dit ogenblik is het zo dat Franstalige geneesheren met medische woonplaats in één der randgemeenten hun visum bekomen van de Nederlandstalige Provinciale Geneeskundige Commissie (PGC) en zich dan onwettelijk laten inschrijven in de provinciale Raad van Brabant *"met het Frans als voertaal"*.

In oktober 1989 waren op een totaal van 143 geneesheren met medische woonplaats in de randgemeenten, 101 geneesheren ingeschreven op de lijst van de Franstalige Raad. De Nationale Raad stak een handje toe door te menen dat zij een interpretatieve bevoegdheid heeft en te beslissen dat een geneesheer zijn medische woonplaats zelf mag kiezen, terwijl de wet duidelijk *"de plaats van zijn voornaamste bedrijvigheid"* bedoelt. Daardoor kunnen ook geneesheren uit Vlaams-Brabant zich inschrijven op de lijst van de Franstalige Raad van Brabant vermits velen een al of niet fictief bijbaantje hebben in één der 19 gemeenten van Brussel-Hoofdstad of in de randgemeenten.

Na de oprichting van de Provincie Vlaams-Brabant:

Na de oprichting van de provincie Vlaams-Brabant opteerde de Nationale Raad van de Orde voor het behoud van de huidige feitelijke toestand *"wijl elke andere oplossing ernstige problemen met zich zou brengen, inzonderheid op organisatorisch en financieel vlak"*. De Nationale Raad wenst een regeling op basis van bevoegdheidscriteria en niet van provinciale begrenzing. De Nationale Raad van de Orde eigent zich een wetgevende bevoegdheid toe! Het is duidelijk dat de Nationale Raad de randgemeenten bij het Brussels Gewest wil houden. Opmerkelijk is dat Minister Colla de Nationale Raad volgde in zijn negeren van de Staatshervorming.

Uitermate provocerend voor de Nederlandstalige gemeenschap is de zinsnede van de Nationale Raad in zijn advies aan Minister Colla. Woordelijk luidt het: *"het zou uiteraard de onderlinge werking ten goede komen indien de provinciale geneeskundige commissies op analoge wijze als de provinciale raden*

georganiseerd konden worden". Dit houdt in dat de Nationale Raad de territoriale bevoegdheid van de PGC's in Brabant wil wijzigen ! Volgens de Nationale Raad moet de Franstalige PGC van Brabant ook bevoegdheid krijgen over de randgemeenten, op de wijze dat dit geschiedt in de gemeenten van Brussel-Hoofdstad.

Nooit – tenzij bij zorgenstaking of dreiging daartoe – heeft de Franstalige PGC van Brabant enige, nochtans wettelijk voorziene, inspraak geduld voor problemen waarvoor ook de Nederlandstalige PGC van Brabant wettelijk bevoegd is.

In de Provinciale Raad van Brabant "met het Nederlands als voertaal":

Ook in de Provinciale Raad van Brabant "met het Nederlands als voertaal" omzeilt men flagrant de wettelijke taalregelingen bij tuchtprocedures door Franstaligen, die om inschrijving bij de Nederlandstalige Raad verzocht hadden, toe te laten zich in het Frans te verdedigen, zagezegd omdat alle leden van de Raad de Franse taal machtig zijn !

In de Nationale Raad van de Orde van Geneesheren:

De twee afdelingen van de Nationale Raad vergaderen, beraadslagen en beslissen samen, met een Franstalige voorzitter-magistraat, die stemgerechtigd is, zijn wil opdringt en alleen wil aanvaarden dat bij afzonderlijke vergaderingen van de afdelingen beslissingen kunnen worden voorbereid.

Een afzonderlijke werking met eigen budget en secretariaat is noodzakelijk gezien het uiteenlopen van opvattingen tussen beide afdelingen over allerlei problemen. Het overwicht van de Franstaligen op de beleidsvoering van de Nationale Raad is overduidelijk. Hetzelfde geldt voor de syndicale invloed op de Nationale Raad, waarbij de Franstaligen er steeds in slagen op basis van de syndicale druk een bondgenoot te vinden langs Nederlandstalige zijde. Een totale splitsing van de Nationale Raad van de Orde over de gemeenschappen lijkt een prioriteit.

Het is dus overduidelijk dat de Orde van Geneesheren weigert de staatshervorming en wettelijke taalregelingen te aanvaarden en toe te passen. De Orde van Geneesheren beweegt zich in de onwettelijkheid ! Het is wachten op een geneesheer die de moed heeft een tuchtsanctie of administratieve maatregel op deze basis aan te vechten respectievelijk voor het Hof van Cassatie en de Raad van State.

Evoluties van de beroepsorden in het kader van de hervorming van de staat

Visie van de Vlaamse advocatuur

Nationale orde van advocaten van België

Mr Jo Stevens, bestuurder Vereniging van Vlaamse Balies

De Nationale Orde van Advocaten van België, die wordt gevormd door alle Belgische Balies samen en gevestigd is in Brussel, werd opgericht in 1967 door de artikelen 488 tot 508 van het Gerechtelijk Wetboek. Ze was een creatie op wens van de balies zelf, die een vastere vorm wilden geven aan de tot dan bestaande conferentie van stafhouders, zonder evenwel de onafhankelijkheid van elke balie te willen opgeven.

Ze wordt bestuurd door een algemene raad, bestaande uit de in functie zijnde 29 stafhouders, de deken, de vice-deken en twee setretarissen. De algemene raad is bevoegd om over de rechten en de gemeenschappelijke beroepsbelangen van de advocaat te waken en betreffende die aangelegenheden voorstellen te doen aan de Minister van Justitie, hij bepaalt de regels en gebruiken van het beroep van advocaat en brengt er eenheid in. In het meer dan dertigjarig bestaan van de Nationale Orde zijn thans ongeveer 25 reglementen tot stand gekomen.

Het overleg en de beslissingsprocedure in de algemene raad munt uit door grote zwaarwichtigheid, enerzijds omdat – alle goede bedoelingen ten spijt – er onvoldoende Franstalige stafhouders zijn die het Nederlands beheersen (omgekeerd is er geen probleem) en anderzijds omdat het een omslachtige procedure betreft. Elke stafhouder heeft namelijk één stem in de eerste stemronde, waarbij de meerderheid van de stemmen moet worden verkregen in de Nederlandstalige en Frans- of Duitstalige balies (er is één Duitstalige balie in Eupen). De meerderheid van de stemmen moet bovendien 2/3 van alle advocaten van het Rijk vertegenwoordigen, en daar hebben de stafhouders een gewogen stem, d.w.z. zoveel maal een stem als er honderdtallen leden deel uitmaken van hun balie.

Gezien de vrij vaak voorkomende belangenconflicten tussen zowel de Nederlandstalige als de Franstalige advocaten, als tussen advocaten van kleinere en grotere balies, advocaten die alleen praktiseren en grote advocatenkantoren, was de Nationale Orde van Advocaten de laatste jaren praktisch geïmmobiliseerd over problemen zoals specialisatie, reclame, multidisciplinaire samenwerking, ... welke onderwerpen jaar na jaar opnieuw op de dagorde werden geplaatst, werden verzonden naar commissies, wier verslagen werden besproken zonder dat men tot een stemming kon komen. Daarop werd de zaak dan *ad calendas graecas* verzonden omdat een of twee jaar later weer op te duiken, met dezelfde martelgang als gevolg.

Een steeds weerkomende discussie was de verdeling van de pro-Deogelden, dus de staatsvergoedingen die aan stagiairs worden uitgekeerd voor het bijstaan van minvermogenden. Er werden anomalieën in de aanrekening en in de rapportering vastgesteld, die echter nooit tot sanctionering leidden, omdat men steeds voorhiel dat in eerste instantie moest worden gezorgd dat de stagiairs tijdig geld ontvingen.

Op een moment hebben de Nederlandstalige balies hun veto gesteld tegen de uitkering omdat de discussie zich telkenjare herhaalde en nooit opgelost geraakte. Op dat moment kon men gewag maken van een communautair incident, omdat de Franstalige grote balies, die traditioneel even ontevreden waren met de verdeling en met het gebrek aan controle als de Nederlandstalige balies, zich aan de kant van de kleine Franstalige balies hadden geschaard.

Deze discussie was echter niet meer dan de aanleiding tot een diepere discussie over de rol, de functie en de mogelijke hervorming van de Nationale Orde. Een en ander dient geplaatst tegen de achtergrond van een fundamentele discussie over de wettelijke bevoegdheden van de Nationale Orde, waar sommigen voorhouden dat de Nationale Orde de voorbije decennia haar actieterrein heeft uitgebreid tot ver voorbij de wettelijke grondslagen ervan, en dat ze bovendien sommige reglementen heeft gedecreteerd, waartoe ze hoegenaamd geen bevoegdheden had volgens het Gerechtelijk Wetboek.

Een verdere discussie is de mogelijke communautarisering van de rechtsbijstand of rechtshulp, die deel uitmaakt van een verder perspectief en is opgenomen in de beleidsverklaring van de *Vereniging van Vlaamse Balies*, die kort na de breuk werd opgericht als een vrije vereniging, waartoe alle Vlaamse balies, behalve de balie van Gent, zijn toegetreden.

In een nog verder perspectief ligt de federalisering van de justitie zelf, wat volgens voormalig Minister van Justitie Van Parijs een zekere interne logica heeft in een gefederaliseerd land. Het is evident dat de politiek hierover het laatste woord zal spreken, maar de hervormingsgedachte kan rekenen op politieke steun allerzijds in het Vlaamse land.

De Vlaamse advocaten zijn snel tot de overtuiging gekomen dat er best een orde naar Nederlands model zou komen en het is volgens die lijnen dat de *Vereniging van Vlaamse Balies* een ontwerp van wijziging van het Gerechtelijk Wetboek heeft voorgesteld. Ook van de kant van de Franstalige balies en zeker van de balie van Gent bestaat enige interesse voor dit model, dat inhoudt:

- door de balies verkozen afgevaardigden, niet (alleen) meer de stafhouders, die sowieso overbelast zijn door hun administratieve, tuchtrechtelijke en representatieve taken
- deze afgevaardigden zijn geen vertegenwoordigers van hun balie of arrondissement, doch van de advocatuur
- ze zijn voor een redelijke termijn gekozen, en beperkt herkiesbaar (principes van continuïteit versus evolutie)
- er moet een eenvoudiger beslissings- en stemprocedure komen.

Dit Nederlandse model heeft toepassing gevonden in de statuten van de *Vereniging van Vlaamse Balies*, die beoogt de voorloper te zijn van de door de wetgever te erkennen vertegenwoordiging van de Vlaamse balies.

De ideeën van de *Vereniging van Vlaamse Balies* gaan niet uit naar één of twee afdelingen binnen de Nationale Orde, als overkoepelend beslissingsorgaan dat bevoegd is om reglementen op te maken en standpunten in te nemen. Minimaal moeten er twee autonome lichamen komen die elk de Vlaamse respectievelijk Franstalige en Duitstalige advocaten ten volle vertegenwoordigen, besturen en de bevoegdheid hebben om reglementen te maken, en die geleid worden door een

eigen deken en een eigen bestuur dat aangesteld wordt door hun eigen representatieve rechtstreeks gekozen raad.

Het is immers gebleken dat in het verleden de dekens telkens twee jaar, voornamelijk Franstalige respectievelijk Nederlandstalige advocaten en balies en hun standpunten vertegenwoordigden, waarbij deze advocaten en standpunten dus om de twee jaar aan bod kwamen. Het feit dat vele, om niet te zeggen bijna alle Franstalige dekens absoluut geen parate of zelfs voldoende passieve kennis van het Nederlands hadden, zal daar wel niet vreemd aan zijn. Zonder daaraan meer gewicht te willen hechten dan noodzakelijk mag ook gewezen worden op het verschil in juridische en debatcultuur in Noord en Zuid.

Dergelijke zaken die niet met goede wil te repareren zijn, maken dat uiteindelijk de Nationale Orde bijna voortdurend vleugellam was: zij kon niet inspelen op de actualiteit omdat de beslissingsorganen daartoe niet geconcipeerd waren (zij moesten volgens de wetgever enkel deontologische reglementen maken) en zij kon bijna nooit een eenvormig standpunt innemen voor alle balies (bijvoorbeeld in verband met maatschappelijke problemen* of wetsontwerpen) omdat de praktische eenstemmigheid zelden kon worden bereikt, waartoe de stemregels nopen. Dus had de Nationale Orde geen standpunt en werd de stem van de advocatuur nooit gehoord, niet in het maatschappelijk debat, niet in het wetgevend werk, niet in de lobbying.

Daarom wenst de *Vereniging van Vlaamse Balies* dat het orgaan boven de twee autonome Nationale Orden, voor zover dit orgaan er nog moet komen, met name beperkt zou blijven tot materies van fundamentele deontologie en zeker niet tot politieke en maatschappelijke kwesties waar Vlamingen, Walen en Brusselaars in dit land een eigen standpunt plegen te vertolken.

Er is geen enkele reden waarom ook de advocaten dat ook niet zouden kunnen. Zelfs indien dit in twee aparte en zelfs mogelijk tegenstrijdige standpunten zou resulteren, ze zullen dan toch minstens aan bod gekomen zijn in het maatschappelijke debat en voor de wetgever, hetgeen tot nog toe zelden of nooit kon, bij gebreke aan eenstemmigheid.

De raad van afgevaardigden van de *Vereniging van Vlaamse Balies* heeft op 2 maart 1999 met quasi unanimitéit een voorstel van wet tot wijziging van de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de balie, en meer bepaald de Nationale Orde, goedgekeurd. Deze nieuwe teksten zullen worden voorgelegd aan de nieuwe regering en het nieuwe parlement.

De krachtlijnen van het ontwerp zijn:

- de oprichting van twee autonome Orden, de Vlaamse Orde van Adocaten en de Orde van Franstalige en Duitstalige advocaten;
- hun organen zijn gestructureerd zoals deze van de *Vereniging van Vlaamse Balies*, d.w.z. een rechtstreeks verkozen Raad van Afgevaardigden (proportioneel aantal per honderd leden volgens het aantal leden van elke balie, plus telkens de stafhouder in functie);
- beide Orden hebben volheid van bevoegdheid, zowel voor de beroepsbelangen als voor contacten met en voorstellen aan de overheden en voor deontologische verordeningen;

- beide Orden plegen overleg om te komen tot een voor beide Orden identieke of minstens op elkaar afgestemde regeling;
- ontwerpen van verordeningen worden vooraf ter kennis gebracht aan de andere Orde; na hun goedkeuring worden de verordeningen ter kennis gebracht aan de andere Orde binnen de dertig dagen;
- elke deken kan binnen de dertig dagen na deze kennisgeving de verordening voorleggen aan een *Federaal Arbitragecollege* (FACAF), dat is samengesteld uit alle stafhouders van het land en bij 2/3 meerderheid de verordening of enige bepaling ervan kan vernietigen. De stemkracht toegekend aan de stafhouders is deze van het huidige artikel 498 lid 2 van het Gerechtelijk Wetboek;
- voor zover de verordeningen van beide Orden verschillen, gelden alleen voor de betrekkingen tussen de advocaten lid van de verschillende Orden, de regels en gebruiken die gelden in transnationale betrekkingen tussen advocaten van de Europese Unie (de CCBE-regels);
- de taken die thans nog worden uitgevoerd door de Nationale Orde (toegang van buitenlandse advocaten tot het beroep, dus de diploma- en vestigingsrichtlijnen, Rijksregisterwet, door de overheid gefinancierde juridische bijstand, enz.) gaan naar elk van beide Orden.

Pleidooi voor intolerante naties

Jaak Peeters

De onderstaande beschouwingen vormen een verdere aanvulling van een tekst die verscheen in *Het Verbond*¹. Deze beide teksten moeten geplaatst worden in het raam van een zoektocht naar een andere, een hedendaagse visie op zo'n betwiste dingen als volk, natie en nationalisme.

Betwist

Volgens de Franse schrijver Emanuel Todd bestaat het grote probleem van Europa erin, dat zijn elites zich om duistere en irrationele redenen verzetten tegen het nationale verschijnsel. In *L'illusion économique* schrijft hij: "Het Verdrag van Maastricht wil de volkeren en de naties uitwissen door het invoeren van een economische fusie"². Ed van Thijn, oud-burgemeester van Amsterdam en sedert kort deeltijds hoogleraar aan de universiteit van Amsterdam vindt dat aan de volkeren in ieder geval het recht op een eigen staat ontzegd moet worden³.

In Vlaanderen noemde Leo Tindemans, enkele jaren geleden, het zelfbeschikingsrecht van de volkeren "een gevaarlijk beginsel". Politici laten niet na om bij elke gelegenheid op het nationale in te hakken en het des doods te verklaren. Zeer onlangs verklaarde de heer Derycke, Eric, buitenlandminister van de derderangsstaat en door-en-door verrotte bananenrepubliek Belgique over de Kosovo-kwestie: "Je zit hier met de logica van een pure nationalist, zoals er in die streken wel meer rondlopen en waarvan (*sic*, j.p.) de effecten nu in alle wreedheid te zien zijn"⁴. Dat Pol Pot niet bepaald een 'nationalist' was, doch een communist, en veel meer doden op zijn geweten heeft dan de hele bevolking van Kosovo, of dat Milosevic zijn hele leven lang een overtuigd communist was—en dat nog steeds is—en het gekwetste nationalisme van de Servische bevolking te zijnen voordele misbruikt, komt bij de heer Derycke uiteraard niet op.

Maar al deze uitspraken zijn wel typerend. Ze zijn, dunkt ons, méér dan alleen maar een simpel mode-verschijnsel. Ze vormen een onderstroom bij een deel van de intelligentsia van het Westen. En toch constateren we doorheen de hele wereld dat de mundialisering en 'globalisering' gepaard gaat met een opkomen van het kleine, het warme, het grijpbare, het regionale. Alle tussenniveau's vertonen de neiging te verworden tot lege dozen (zoals dat met België in hoog tempo aan het gebeuren is), nutteloos geworden omdat wereldomspannende instituties de taak op zich beginnen te nemen om overkoepelende beleidsregelen te nemen, terwijl aan de andere kant mensen nood hebben aan *cocooning*, en elkaar in kleinere regio's opzoeken, waar de rest van de regelgeving plaats vindt. Deze wereldwijde tendens — die ongetwijfeld over enkele generaties ook de Europese constructie overbodig zal maken en zelfs schadelijk zal doen blijken — wordt nog aangevuld door één van de weinige positieve aspecten van het kapitalisme: de hang naar efficiënte aanwending van schaarse middelen. Grote bedrijven decentraliseren, richten *business units* op, opdat een uiterste efficiëntie en de maximalisatie van plaatselijke eigenaardigheden bereikt zou kunnen worden.

In zulke wereld passen de grote staten niet langer en schrijvers zoals Porter en Naisbitt zien een wereld op ons afkomen met mogelijks wel duizend staten, elk van het formaat van Vlaanderen of, maximaal, de Nederlanden, dit is:

Vlaanderen en Nederland samen⁵. Men ziet niet zo goed hoe de uitspraken en opvattingen van de door Emmanuel Todd aangewezen groep intellectuelen aan de ene kant, en de wereldwijde tendenties aan de andere kant, kunnen samengaan.

Maar één ding moge duidelijk zijn: tegen de feitelijke ontwikkelingen in de hele wereld kunnen de dromerijen van Ed van Thijn en zijn geestesgenoten niet op. Derhalve is het van groot belang een juiste, maar vooral een scherpe visie te ontwikkelen op de verschijnselen van regionalisme en nationalisme. Anders zal het wel nooit mogelijk worden om er fatsoenlijk mee om te gaan.

Nieuwe mens

De kern van het verhaal is terug te vinden bij de geestelijke omslag die op politiek gebied zijn beslag heeft gekregen in de Franse (en Bataafse !) revolutie. Het gaat hier, zoals men zal begrepen hebben, om de doorbraak van de ideeën van de Verlichting. Over deze kwestie zijn hele bibliotheken vol geschreven. In het Nederlands is de laatste jaren een schitterend werk verschenen onder de redactie van S.W. Couwenberg: *De opstand der burgers*⁶.

Men sta ons toe hier (te) kort samen te vatten wat er ons inziens voornamelijk gebeurd is. Men weet hoe in de Middeleeuwen en nog lang daarna de mens opgenomen was – wij zouden zeggen: 'opgesloten' – in de oude, traditionele structuren van Kerk, adel en dorp- of stadsgemeenschap. De menselijke identiteit werd bepaald door de positie die men innam in de wereld der drie Orden, zoals Georges Duby dat zo prachtig beschreef. Ook de Franse historicus Jacques Le Goff beschreef in zijn *Cultuur van Middeleeuws Europa* het levensaanvoelen van de mensen uit die tijd (al was voor Le Goff dat 'Europa' voornamelijk beperkt tot wat thans Frankrijk heet)⁷. Een nadere beschrijving van dat 'levensaanvoelen' kan hier onbesproken blijven. Voor ons onderwerp volstaat de gedachte dat de mens zichzelf zag en aanvoelde als een onderdeel van een soort natuurlijke orde, waarin hij een bepaalde, vooraf en voorgoed afgebakende plaats hoorde in te nemen. Het was schunnig en een teken van onduldbare zelfoverschatting deze plaats te willen verlaten.

Waarom deze ontwikkeling op gang gekomen is, moge in dit verband van ondergeschikt belang zijn. Maar langzaam veranderde dat levensgevoel en werd de 'inhokking' van de mens door steeds meer mensen als knellend ervaren. Er bestond veel meer tussen hemel en aarde, dan het kleine plaatsje dat God hen volgens de oude opvattingen had bereid. Het lijdt uiteraard geen twijfel dat commerciële expansiezucht en dito vrijheidsdrang mee aan de oorsprong van de cultuuromslag hebben gelegen. De zogeheten 'derde stand', de rijkgeworden kooplui, wilden ook wel eens wat méér, en wilden deelnemen aan het gezag, alleen al om de eigen handel veilig te stellen. De geschiedenis van ons eigen Brussel of de oude Vlaamse steden is in dat opzicht zeer leerzaam. Vanaf 1760 ziet men dan in Europa – maar ook in het opkomende Amerika – de onrust toenemen, vaak uitmondend in echte rebellie.

De uitkomst van het hele verhaal is bekend: aan het einde van deze onrustige periode in de geschiedenis is er een nieuw mensentype aan de macht gekomen, die vorm en uitzicht van de samenleving voorgoed in een andere richting stuwt, na eerst grondig afgerekend te hebben met de oude machtsstructuren⁸.

Welk mensentype is er dan verschenen? Ziehier wat Willem Frijhoff daarover schrijft: "*Die deugdzame revolutionair is tevens een verstandige burger die*

kennis zoekt, daarmee werkt en aan zijn eigen oordeel genoeg heeft. (...) De ideale revolutiebuerger loopt niet langer aan de leiband van instanties die voor hem denken, maar gaat zelf op zoek naar nieuwe ervaringen van gelijkheid, saamhorigheid, broederschap, zoals verzinnebeeld in collectieve, publieke feesten, naar nieuwe vormen van geluk en deugd, zoals gepropageerd door middel van het revolutionair idioom. De burger stelt zichzelf de wet en de norm".⁹ Het gaat hier dus niet langer om de mens, wiens identiteit bepaald wordt door de plaats die hij in de aloude structuren inneemt. Het gaat hier om de abstracte mens, die zich van elke concrete maatschappelijke binding heeft losgemaakt. Deze mens is de mens van Rousseaus *Contrat Social*, de mens die de samenleving als een contract opbouwt naar eigen goedvinden, de zelfstandige, zichzelf vrij achtende mens, de mens van de zelfbeschikking, de mens van de hedendaagse, individualistische democratie.

Men kan over deze ontwikkeling denken wat men wil. Twee dingen zijn echter onontkoombaar. Ten eerste: het lijkt er wel héél sterk op dat dit mensentype zichzelf hecht gevestigd heeft. Wie de klok wil terugdraaien, staat voor een onmogelijke opdracht. We zullen er dus mee moeten leren leven. Ten tweede: in elke revolutie wordt er (ook) iets goeds voortgebracht. Ook deze revolutionaire periode heeft ons waardevolle dingen in handen gespeeld. Wezenlijk daarbij is, dunkt me, vooral het feit dat de geestelijke wereld, het geestelijke referentiekader waarmee ieder van ons leeft en door het leven gaat, voortaan door onszelf bepaald kan worden, zonder dat we er ons schuldig om hoeven te voelen dat we onze geestelijke wereld zelf ingevuld hebben. We zijn dus zelf – tot op zekere hoogte, helaas – meester over wat we denken en weten.

Ondanks alle knoeierijen van heersers en machthebbers die, nog steeds, trachten de geesten van hun 'onderdanen' onder controle te houden, en ondanks alle misvorming in het raam van de allesbeheersende reclame, kan een mens – als hij dat wil en daarvoor inspanning levert – toegang krijgen tot de informatie die hij wenst. Daardoor is de hedendaagse mens, althans in principe, in de mogelijkheid om op eigen gelegenheid het geestelijke referentiekader te bepalen waarin hij wenst te leven.

Dat is een opmerkelijke verandering, want precies dat geestelijke referentiekader, die geestelijke wereld die onze geestelijke horizon bepaalt en aflijnt, was vroeger opgelegd door de positie die men innam in de maatschappelijke structuren.

Op die manier ontstaat dan ook de politieke ruimte, zoals die door Hannah Arendt beschreven werd¹⁰.

Het monsterverbond

Ik keer terug naar de opvattingen zoals die door Ed van Thijn, Eric Derycke, Leo Tindemans en de hele Europese anti-nationale meute verkondigd worden. Er kan volgens hen dus geen sprake zijn van een relevante politieke macht voor wat men 'naties' of 'volkeren' noemt. Het liefst van al zouden zij de volkeren gewoon zien verdwijnen. In hun wereldbeeld is er geen plaats voor volkeren en nog minder voor naties, die immers de politieke emanatie van deze volkeren zijn. De redenen waarom ze zo driftig tegen deze naties tekeer gaan zijn nogal uiteenlopend. Voor de enen zijn de volkeren of naties hinderlijk omdat ze zich kunnen verzetten tegen de staatkundige constructies die men op conferentietafels ineenknutselt. Een voorbeeld daarvan is de oorlog in Vietnam, dat immers

volkomen kunstmatig in een Noordelijk en een Zuidelijk deel gescheiden werd. Iedereen kan hiervan tal van voorbeelden opgeven.

Voor anderen zijn naties hinderlijk, omdat ze eigen bevoegdheden opeisen, terwijl men dit vooraf eigenlijk niet voorzien had. Een voorbeeld is België, dat van meetafaan bedoeld was om een unitaire staat te wezen, en bij de aanvang zeker niet opgevat was als een federale constructie. België was immers bedoeld om slechts één volk en één natie te zijn. Een ander voorbeeld is Europa: althans voor de huidige machthebbers ervan. Voor hen zijn de volkeren hinderpalen op de weg naar een Europese superstaat die zich met Amerika en China kan meten. Elke interne verdeeldheid kan daarbij gemist worden. Volkeren zijn krachtige bronnen van zulke verdeeldheid. *Ergo*.

Maar er is nog een ander terrein waarop volkeren hinderlijk zijn. Wie in een internationale onderneming werkzaam is weet uit eigen ervaring dat men daar elke vorm van bewust politiek optreden van volkeren bestempelt als 'ongewenst nationalisme'. Naties stellen hun eigen eisen en maken het zakendoen alleen maar lastiger. De reglementen die naties uitvaardigen komen in de ogen van internationale bedrijfsleiders veelal neer op extra-kosten voor hun bedrijf, en dus moeten ze bestreden worden, liefst van al nog in hun oorsprong.

Vanzelfsprekend geeft dit fenomeen aanleiding tot een heus monsterverbond: bedrijfsleiders vallen politici bij, wanneer deze laatste het opnemen voor het universele en tegen de naties. Nu zijn deze politici vaak socialisten, die vanwege een curieus begrepen internationalisme menen het nationale fenomeen te moeten bestrijden. Naties zouden immers de arbeidersklasse verdelen. En precies de eenheid van die arbeidersklasse is nodig, opdat het wereldwijde kapitalisme bestreden zou kunnen worden. Ziehier dus een monsterverbond: het antikapitalistische socialisme werkt samen met het kapitalisme teneinde dit laatste onder de duim te krijgen en de arbeidende klasse het pleit te doen winnen. Voorwaar: curieuze logica!

Maar ook aan de overzijde van de tafel waarrond het verbond werd gesloten ontstaan hoogst merkwaardige toestanden. Want het wereldwijde kapitalisme is van geen kanten gediend door enige vorm van terzake doende politieke kritiek of actie. Men kent de uitspraak dat politiek de kunst van het mogelijke is. Binnen het wereldwijde systeem van het kapitalisme mag er echter niets mogelijk zijn, dat ook maar op enigerlei wijze een streep zou kunnen trekken doorheen de vrije accumulatie van winsten en voordelen. *De authentieke politiek is juist het tegendeel: de kunst van het onmogelijke. Ze verandert de parameters van wat binnen de bestaande constellatie onmogelijk wordt geacht*¹¹.

Anders gezegd: het kapitalistische systeem aanvaardt geen werkelijke ingreep op de kern van zijn waardenstelsel, dat het bovendien wereldwijd wil vestigen. Het wereldwijde kapitalisme predikt een menselijkheid van 'mensenrechten' en van 'multiculturalisme' die tot doel heeft elk authentiek verzet tegen het hart van het kapitalisme de kop in te drukken. Immers: wie zich verzet tegen het kapitalisme, verzet zich tegelijk tegen de heersende ideologie van de mensenrechten en dito multiculturalisme. Deze heersende ideologie met zijn vage medemenselijkheid werpt de mens terug op zichzelf, maakt van hem loutere 'individuen' die weliswaar over menselijke rechten beschikken, maar tegelijk herleid worden tot consumenten. Groepsrechten daarentegen passen niet in deze visie, omdat precies uit de groep de macht kan voortkomen om met succes in te gaan tegen de kapitalistische wereldorde. De Sloveense schrijver Zizek schrijft daarover: "De

*werkelijke gruwel is niet gelegen in de specifieke inhoud die onder de universaliteit van het wereldkapitaal schuilgaat, maar eerder in het feit dat het kapitaal in wezen een anomieme wereldmachine is, die blindelings zijn weg volgt, dat er zelfs niemand achter de schermen aan de touwtjes trekt. Het gruwelijke is niet dat er een geest in de machine zit, maar dat de machine zich in het hart van elke geest bevindt*¹².

De bewust aangesproken mens.

We zijn nu klaar om tot een besluit te komen.

We zijn uitgegaan van de opmerkelijke constatering dat het nationale feit overal voorkomt en het best goed beheerd wordt, maar tegelijk door de heersende elite naar de hel gewenst wordt. Deze doodswens wordt niet alleen door de heersende elite gekoesterd, doch speelt recht in de kaart van het wereldkapitalisme.

We hebben opgemerkt dat in de revoluties van de achttiende eeuw echter een mensentype verschenen is, dat zich losgemaakt heeft uit de oude prangende en knellende structuren, en voor zichzelf het recht opeist om zijn geestelijk referentiekader op te vullen met inhouden die het zelf verkiest. Dat was, zoals reeds gezegd, voorheen niet het geval: anderen – de kerkelijke hiërarchie en de adel – vonden dat het hen toekwam om mensen voor te schrijven hoe ze hoorden te denken en te voelen.

De centrale stelling van de Sloveense intellectueel Slavoj Zizek, van wie ik hierboven citaten bracht, luidt nu dat zich thans een conglomeraat aan het vestigen is, een verbond tussen een gedeelte van de intellectuele elite en het kapitalisme, met als doel de mens in een moderne versie van de oude knellende structuren op te sluiten. Zelfs de ideologie van het multiculturalisme, verklaart Zizek, sluit naadloos aan bij de belangen van het wereldomspannende kapitalisme. "De postmoderne identiteitspolitiek van de persoonlijke (etnische, sexuele) levensstijl sluit naadloos aan bij de gedepolitiseerde maatschappij-opvatting, waarin elke groep wordt verklaard en een specifieke status als slachtoffer verkrijgt door middel van positieve discriminatie of andere maatregelen die voor sociale gerechtigheid moeten zorgdragen"¹³. Het gedoe over allerlei groepen, van homo's tot migranten, vormt een onderdeel van het systeem, waarbinnen alle wezenlijke kritiek op het kapitalisme opgevangen wordt, een systeem dat gedragen wordt door een vage, maar uiterst individualistische interpretatie van een stel voor het wereldkapitalisme aanvaardbare mensenrechten.

Het gaat dus om een goed functionerend systeem van non-gebeurtenissen, dat principieel absolutistisch van aard is, de mens een schijn van vrijheid en zelfbeschikking voorspiegelt, doch in werkelijkheid de geestelijke referentiekaders van miljoenen opvult met inhouden, die compatibel blijven met de fundamentele doelstellingen van het kapitalisme.

Wat meer is: deze opvulling wordt nog ondersteund door een politieke klasse, die er kennelijk geen enkel belang in vindt om, met de woorden van Slavoj Zizek, aan *authentieke politiek* te doen, en het wezen zelf van het systeem te veranderen. Onze politieke klasse voert derhalve geen 'beleid', doch vooral een non-beleid.

Dit monsterverbond voert ons inderdaad duidelijk terug naar de voor-revolutionaire tijden.

Zizek houdt in zijn essay een pleidooi voor *intolerantie*. Als het huidige mensonwaardige systeem 'tolerant' is, dan horen wij inderdaad intolerant te zijn. Ik zou daar echter, als het mij toegestaan is, nog een andere intolerantie willen aan toevoegen. Het pleidooi van Zizek moge immers zo overtuigend klinken als wat, men ziet niet zo goed in wat een individueel mens zou kunnen ondernemen tegen dit hogergenoemde monsterverbond. De oplossing zit in de kracht die naties kennelijk bij machte zijn te verzamelen. Bewuste, levenskrachtige naties kunnen, als ze bereid zijn samen te werken met andere naties, samen beperkingen opleggen en de hinderpalen opwerpen, waarvoor het monsterverbond zo bevreesd is.

De wezenlijke – en naar mijn oordeel voldoende – voorwaarde om tot zulke actie te komen is dat wij leren ons op te stellen zoals Koen Raes in *Ons Erfdeel* schreef: als verantwoordelijke mensen, die elkaar aanspreken op elkaars verantwoordelijkheid voor elkaar en voor de wereld waarin wij en onze kinderen leven¹⁴. De emancipatie had een bewust oordelende en kiezende mens op het oog. Ook al werd de lat duidelijk veel te hoog gelegd – er werd geen rekening gehouden met de irrationele natuur van de mens : binnen de nog overzienbare natie is het mogelijk om de menselijke warmte ten volle tot haar recht te laten komen, en toch elkaar als mensen van vlees en bloed aan te spreken als verantwoordelijke mensen. Als we ons laten verdelen tot individuele kruimels van een wereldmassa van zes miljard consumenten, kunnen we zulks wel vergeten. Het intermediaire niveau, de laag tussen individu en wereld kan dus gevormd worden door naties, opgebouwd uit mensen die zich rustig en hoogst emotioneel Vlaming of Nederlander mogen voelen, en elkaar binnen dat kader toch als verantwoordelijke mensen aanspreken. En op het niveau van de naties onderling kunnen bewuste naties op hun beurt elkaar aanspreken als verantwoordelijke naties.

Want de noodlottige ontwikkeling waarvan we vandaag getuige zijn moet stopgezet worden.

Om die reden horen wij, zo lijkt het ons, op te komen voor intolerante naties.

¹ Peeters, J. "Domheid und kein Ende". *Het Verbond*, mei 1999, blz 7-21.

² Todd, E. *L'illusion économique*, Gallimard, Parijs, blz 210.

³ Vermeld in *Tekos*, nr 92/1999, blz 79.

⁴ *De Standaard*, 15 mei 1999.

⁵ Zie daarvoor ook: Annemans, G., Van Overmeire, K. en Van Nieuwenhuysen, Luk, in : *Project Vlaamse Staat*, Uitgave Nationalistisch Vormingsinstituut, blz 72-73.

⁶ Couwenberg, S.W., *De Opstand der burgers*, Kok Agora in samenwerking met de stichting *Civis Mundi*, Kampen, 1989.

⁷ Le Goff, Jacques, *De Cultuur van Middeleeuws Europa*. Wereldbibliotheek, Amsterdam, tweede druk, 1987. Duby, Georges, *De Drie Orden*, Elsevier, Amsterdam-Brussel, 1986.

⁸ Soms op de bloedigste wijze. De geschiedenis van deze revolutionaire periode bevat helaas al te veel minder fraaie bladzijden.

⁹ Frijhoff, W. 'De triomf van de burger en de burgerdeugd', in Couwenberg, S.W., o. c., blz. 80-81

¹⁰ Arendt, Hannah. *Vita Activa*. Boom, Amsterdam, 1994. (Eerder verschenen in de Spectrumreeks, onder de titel *De Mens*. Dit is opmerkelijk: 'Een Mens' is iemand die vrij intreedt in de politieke ruimte !)

¹¹ Zizek, Slavoj, *Pleidooi voor intolerantie*, Boom essay, Amsterdam 1998, blz 26.

¹² Zizek, o.c. blz 52

¹³ Zizek, o.c., blz 40.

¹⁴ Raes, K. "Tolerantie onder druk". *Ons Erfdeel*, nr 1, 1999, blz 25-33.

Visies op Permanente Vorming

Colloquium paneldiscussie

Antwerpen, Bouwcentrum, 28 augustus 1999 (in het raam van het Salon voor Opleidingen en Volwassenenonderwijs)

Organisatie: Stichting Lodewijk de Raet, UIA, VVA, VEV.

10u. Permanente vorming: vraag en aanbod.

Probleemstelling vanuit het arbeidsveld: I. Cortens, VEV.

Beleidsruimte in het (hoger) onderwijs: K. Van Goethem, UIA.

De rol van de overheid: D. Van Damme, RUG.

11u. Reacties, standpunten.

De individuele professional: R. Lamens, VVA.

De opleidingsverantwoordelijke in de organisatie: J. Staes, Siemens ATEA.

De sector volwasseneneducatie: G. Rapoye, Stichting Lodewijk de Raet.

11u30 - 12u30. Plenaire vraagstelling en discussie.

Moderator : G. Tegenbos

Peter Lewyllie: een biografische bijdrage

Pieter Jan Verstraete

Vooraf

Tijdens mijn werkzaamheden aan de biografie over Reimond Tollenaere kwam ik herhaaldelijk de naam van Peter Lewyllie tegen. Het viel me daarbij op dat er zo goed als geen literatuur over hem voorhanden was. Ook in de *Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging* kreeg hij geen plaatsje toegekend. Enkel het feit dat hij in de jaren dertig en veertig in Berlijn een befaamd restaurant openhield, en geregeld bezoekers uit Vlaanderen te gast had, was bekend. Tevens was hij een overtuigd aanhanger van de NSDAP.

Een toevallige en gelukkige ontmoeting in de Kortrijkse stadsbibliotheek bracht me in contact met een familielid van Peter Lewyllie. Zij bezorgde me een kopie van een onuitgegeven familiegeschiedenis¹. Uit deze studie haalde ik de hierna volgende gegevens betreffende Peter Lewyllie met hier en daar enkele aanvullingen. Een volledige sluitende levensloop kunnen we vooralsnog niet brengen. We beperken ons dan ook tot het aanbrengen van enkele aspecten die kunnen bijdragen tot zijn biografie.

Beroepsmilitair

Petrus Cornelius Lewyllie was de zoon van Ferdinand Maximilien (1858-1911) en Marie Catherine Debaere (1857-1915). Zij huwden op 17 april 1885 in het West-Vlaamse Geluveld en vestigden zich in Zillebeke bij Ieper. Het echtpaar kreeg vier kinderen (een dochter en drie zoons) waarvan Petrus (later Pierre en dan Peter) de tweede in rij was. Hij werd op 13 mei 1888 in Zillebeke geboren.

Op 2 maart 1906 tekende de 18-jarige Peter een tijdelijk contract als beroepsvrijwilliger bij het Belgisch leger dat toen nog een Franstalig bastion was. Voordien was hij werkzaam geweest als schoenmaker waaruit we kunnen concluderen dat hij geen middelbaar onderwijs deed. Hij werd ingelijfd bij het 3de linieregiment. Al op 9 augustus van hetzelfde jaar werd beroepssoldaat Lewyllie tot korporaal bevorderd, en op 1 mei 1908 tot sergeant. Vervolgens verlengde hij op 1 februari 1909 zijn contract bij het leger.

Op 10 januari 1911 stapte Pierre Lewyllie over naar de rijkswacht, waar hij in dienst trad als *maréchal des logis de 2e classe à pied*. Een paar maanden nadien muteerde hij naar de cavalerie. Op 14 november 1911 werd Lewyllie gedetacheerd naar de brigade Brussel. Nauwelijks een jaar later werd hij op 2 oktober 1912 overgeheveld als *premier maréchal des logis à cheval* naar de rijkswachtbrigade van Kortrijk. Op 30 september 1913 kreeg hij zijn laatste vooroorlogse promotie, en werd *maréchal des logis chef à cheval*.

Göttingen

Na de Duitse inval op 4 augustus 1914 werd Pierre Lewyllie op 28 augustus als *officier auxiliaire d'infanterie* terug in het actieve beroepskader van het Belgisch leger opgenomen. Hij werd bij het 2de regiment grenadiers met de graad van onderluitenant ingedeeld. Een paar dagen nadien trad de 26-jarige op 2 september in het huwelijk met de twee jaar jongere Augusta Ghislaine Gilbert.

Begin 1915 verkeerde de staf van zijn regiment in de mening dat luitenant Lewyllie gesneuveld was, en werd hij op 15 februari 'postuum' benoemd tot

ridder in de Leopoldsorde en *témoignage de gratitude de la patrie reconnaissante*. Men dacht dat hij tijdens de eerste IJzerslag op 26 oktober 1914 in Schoorbakke gesneuveld was of *tombé en brave pour la défense des foyers et de l'honneur du peuple belge*. Op 4 april 1917 werd hem ook 'postuum' het Oorlogskruis toegekend.

Maar Peter Lewyllie was helemaal niet gesneuveld! Hij was wel zwaargewond geraakt tijdens de IJzerslag en door de Duitsers gevankelijk afgevoerd. Na zijn herstel verbleef hij in het krijtsgevangenkamp van Göttingen dat regelmatig het bezoek kreeg van activistischgezinde militanten. We mogen met een grote graad van waarschijnlijkheid aannemen dat onze Lewyllie zich in Göttingen tot het activisme bekeerde. Met wie hij er zoal in voeling trad, konden we niet opmaken. Nader onderzoek is hier vereist.

Pas na de wapenstilstand kreeg de Belgische militaire overheid te horen dat officier Lewyllie helemaal niet gesneuveld was, en – erger – activist geworden was. Op 1 april 1919 werd hij van desertie beschuldigd (wat helemaal niet waar was), en op 17 februari 1920 veroordeelde de Krijtsraad in Brussel hem wegens verraad en werd hij tot gewoon soldaat gedegradeerd².

Twee jaar later veroordeelde dezelfde krijtsraad hem ter dood: *Le 26 avril 1922 condamné par le conseil de guerre du Brabant à la peine de mort, à la destitution des titres, grades, fonctions, emplois et offices publics dont il est revêtu, à la dégradation militaire et à l'interdiction à perpétuité des droits énumérés à l'article 31 du code pénal ordinaire modifié par la loi de 12 avril 1894*. Het vonnis werd bij verstek uitgesproken vermits Peter Lewyllie niet naar België teruggekeerd was.

Berlijn

Na het einde van de oorlog bleef Peter Lewyllie in Duitsland, en werd hij op 8 januari 1925 Duits staatsburger. Hoe hij de jaren van de republiek van Weimar beleefde, weten we niet³, evenmin of zijn echtgenote hem in Duitsland verwoegd had. Wel weten we dat hij op 28 augustus 1944 in Berlijn met de Duitse Martha Anna Luise Pieritz (1899-1992) in het huwelijk trad. Ook weten we dat Lewyllie in Berlijn zaakvoerder van het befaamde restaurant (met banketzaal) *Am Zoo* in de *Tiergarten* was. Daar ontving hij in de jaren dertig tal van Vlaamse vrienden zoals Reimond Tollenaere, Ward Hermans, Victor Leemans en Paul Vrijdaghs. Tevens was Lewyllie actief in de met het nationaal-socialisme sympathiserende *Bund der Flamenfreunde* onder leiding van H.O. Wagner.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog kreeg Peter Lewyllie een vergoeding van 250.000 frank door de Bormscommissie uitbetaald plus een jaarlijkse wedde van 201.237 frank⁴.

In oktober 1944 was Lewyllie betrokken bij het oprichten van de *Vlaamsche Landsleiding* in Bad Pyrmont⁵. Volgens Arthur de Bruyne zorgde hij er ook voor dat VNV-leider Elias niet naar een concentratiekamp gedeporteerd werd. *Lewyllie 'weet de weg' en is iemand die graag Vlamingen helpt*⁶.

Het einde van de oorlog beleefde het echtpaar Lewyllie-Pieritz in Berlijn in hun woonst in de Budapeststrasse nr. 20. Bij vonnis van 19 september 1945 werd hij door de Brusselse krijtsraad levenslang uit zijn rechten ontzet "omdat hij vergoedingen heeft aangevraagd en aanvaard die door de Bormscommissie werden verleend"⁷.

Kort na het einde van de oorlog week het echtpaar naar Argentinië uit. Een juiste vertrekdatum viel niet te achterhalen. Evenmin als de reden van hun vertrek. Waar en in welke omstandigheden ze in de Nieuwe Wereld verbleven, weten we niet. Enkel weten we dat ze zich op 6 mei 1951 terug lieten inschrijven in Berlijn in de Britse bezettingszone, komende van Buenos Aires. Hij liet zich als *Gastronom* registreren. Of Lewyllie toen nog contacten met Vlaanderen onderhield, weten we evenmin maar valt sterk te betwijfelen.

Hij overleed in Berlijn-Tiergarten op 22 juli 1964.

Met onze bijdrage hopen we een deel van de nevelen rond Peter Lewyllie weggeblazen te hebben. Heel wat vlakken dienen evenwel nog ingekleurd te worden. Verder onderzoek blijft dan ook noodzakelijk.

¹ Y. MASSCHELEIN, *Emilianus-Henricus Lewyllie, 1871-1944 & Marguerite-Justine Vanneste, 1874-1951 en hun afstammelingen*. Menen, 1996. Over P. Lewyllie handelen de bladzijden 42-45.

² In 1936 werd de beschuldiging van desertie door de krijgsraad ingetrokken.

³ Een goed overzicht biedt W. DOLDERER, "De republiek van Weimar en de Vlaamse beweging" in *Wetenschappelijke Tijdingen*, jg. LVI, 1997, nr.2, p. 101-123 en nr.3, p. 131-151.

⁴ *Bulletin Vragen en Antwoorden, Kamer*, 3 mei 1945, p. 300. Met dank aan Gui van Gorp.

⁵ R. VANLANDSCHOOT, *Kapelaan Verschaeve*. Tiel, 1998, p. 396.

⁶ A. DE BRUYNE, *De Kwade Jaren, deel 4*. Brecht, 1973, p. 194.

⁷ *Belgisch Staatsblad*, 1 juli 1948. Met dank aan Gui van Gorp.

De convergentie naar het centrum

Koenraad Elst

Wat volgt is een nabeschuiving bij een panelgesprek voor KUB-studenten waaraan ik in februari jl. deelnam, over het thema "Allen richting centrum?" De spits werd afgebeten door professor Lieven De Winter, die het verschijnsel politologisch schetste. Linkse en rechtse partijen in heel Europa blijken hetzelfde sociaal-ekonomisch beleid te voeren omdat *there is no alternative* (TINA), in vele gevallen gewoon *because there is no money*. Hij ging daarbij uit van de conventionele impliciete definities van "links" en "rechts", want een discussie ten gronde over die begrippen zou te ver voeren.

Bij de deelnemende politici viel op hoe weinig zij nadenken over dit en aanverwante thema's. Stefaan de Clerck stelde dat de CVP de centrumpartij bij uitstek is, en dat al het gedoe over de *Third Way* van Tony Blair en de *Neue Mitte* van Gerhard Schröder alleen het historisch gelijk van de christen-democratie bevestigt. Daar is iets van aan: het overlegmodel blijkt succesvoller dan het klassenstrijd-model en de gecorrigeerde markt blijkt wenselijker dan de wilde markt, dus in die opzichten is het gelijk van de christen-democratie inderdaad bewezen. De Clerck vergeet wel dat de CVP in België historisch, bv. nog tijdens de schoolstrijd, synoniem was met "rechts", terwijl de liberalen lang als deel van de linkerzijde golden. Dat was nog in de tijd toen de belangrijkste tegenstelling niet de economische beleidsvisie betrof, maar de levensbeschouwelijke lijn, waarbij secularisering als links gold (in die zin was het fascisme dan weer links). Het feit zelf dat standpunten over de economie nu als belangrijkste ideologisch criterium gelden, is op zich al een historische overwinning van links, dat in Karl Marx' voetsporen de mens tot *homo oeconomicus* reduceert. Verder vergat De Clerck ook even dat het sociale harmoniemodel en de corporatistische overlegcultuur destijds niet alleen door het Vaticaan maar ook door het fascisme gepromoot werden.

De Clerck illustreerde een bekende misvatting uit het links-rechts-discours met zijn ietwat verbluffende stelling dat de VLD schuld heeft aan de opkomst van het VB, namelijk door rechts te veel ruimte vrij te laten voor het VB. Zijn premisse was dat de VLD de meest rechtse partij is, en dat zij door naar het centrum op te schuiven, rechts een vacuüm gelaten heeft. Had de VLD dan de standpunten van het VB moeten aankleven, gewoon om het ontstaan van een nieuwe partij in dat segment van het links-rechts-spectrum te verhinderen? In ieder geval, De Clerck scheen niet te beseffen dat er veel meer dimensies zijn in de politiek dan de ene links-rechts-as. Zo is het VB flamingantisch, de VLD overwegend belgicistisch, en geen van beide overtuigingen is intrinsiek links of rechts. Als de neoliberale economie rechts mag heten, dan is het VB op sociaal-ekonomisch gebied een stuk linkser (in feite weinig verschillend van het klassieke christen-democratische standpunt) dan de neo-liberale VLD. Op ethisch gebied is de liberale partij altijd linkser geweest dan de CVP, zij heeft nooit de standpunten gehuldigd die nu door Alexandra Colen vertolkt worden. Als er één partij is die kiezers naar het VB wegjaagt door zelf ideologisch van rechts naar links op te schuiven, dan is het niet de VLD maar juist de CVP.

De ethische thematiek vertoont overigens weinig "convergentie naar het centrum". Op dit stuk is er alleen maar opschuiven naar links te zien, in alle partijen. De CVP aanvaardt nu abortus, samenleefkontrakten voor homo's,

bepaalde vormen van euthanasie, zaken die dertig jaar geleden voor elke christen-democratische kiezer onaanvaardbaar waren. Tegenover deze felle zwenking naar links staat totaal geen daaraan symmetrische zwenking weg van links bij enige andere partij. De SP en de hele socialistische beweging wereldwijd stonden destijds onverschillig tegenover homorechten (de houding van het proletariaat was en is nog een stuk negatiever dan onverschillig), terwijl de socialistische regimes van Cuba of de Sovjet-Unie homosexualiteit als bourgeois-decadentie veroordeelden. De linkse SP is op ethisch gebied dus verder naar links opgeschoven. Ook op het stuk van bestraffing van misdaden zien we dat geen enkele partij zijn standpunten in rechtse zin bijgesteld heeft, zelf niet na de Dutroux-affaire. Integendeel, Agalev-parlementslid Eddy Boutmans stelt openlijk dat "zelfs Marc Dutroux een tweede kans moet krijgen", en de ministers De Clerck en Tony van Parijs zijn doorgestaan met vervroegde invrijheidstellingen. Het zogenaamde centrum waarnaar alle partijen zouden convergeren, blijkt een eind links van het centrum te liggen.

Eigenlijk is de situatie de volgende: op sociaal-economisch gebied zijn de linkse partijen een stukje naar rechts opgeschoven, in deze zin dat hun geloof in het staatsinitiatief verminderd is en de responsabilisering in de openbare nutsbedrijven en in de sociale zekerheid zich als noodwendig opdringt (wegens TINA). Op alle andere gebieden is er echter een algemene zwenking naar links. Het verbod op abortus was een vanzelfsprekendheid in de democratische staten die in 1945 het nazisme versloegen; maar wie zich vandaag tegen abortus uitspreekt, wordt *ipso facto* "extreem-rechts" genoemd. De ligging van het "centrum" kan afgeleid worden uit welke standpunten "extreem" genoemd worden, en dan zien we dat wat vijftig jaar geleden het voorwerp van een bijna-consensus was, nu een heel eind rechts van het (naar links opgeschoven) centrum ligt. De nieuwe consensus is op de meeste gebieden links, en economisch iets minder links.

Een belangrijk effect van deze nieuwe eensgezindheid in de Belgische context is dat dissidentie erg moeilijk wordt. Destijds waren er meerdere zuilen die hun eigen ideologische identiteit verdedigden en onvervaard met elkaar botsten: werd je in de *Volksgazet* aangevallen, dan kreeg je in de *Gazet van Antwerpen* open doekjes, of toch minstens een forum; vloog je in het jezuïetencollege buiten, dan was je welkom in het atheneum. Er was toen evenveel ideologische onverdraagzaamheid als vandaag, maar er was tenminste pluralisme. Vandaag is er veel gepraat over verdraagzaamheid, maar in feite heerst de *pensée unique*.

En als een partij niet aan die verplichte consensus meedoet, dan wordt zij terminologisch gewoon buiten het legitieme politieke spektrum geplaatst: "anti-politiek" is sedert 24 november 1991 de term waarmee men het negeren van een deel van het kiespubliek rechtvaardigt. De hele partijpolitieke en media-wereld hebben zich samen ingespannen om deze term te pousseren. Nochtans was de stem voor het Vlaams Blok een bij uitstek politieke stem, waarmee mensen hun gedacht zeiden over politieke hete hangijzers die de andere partijen trachtten te negeren. Echte anti-politiek is de weigering om belangrijke staatkundige beslissingen aan het normale democratische besluitvormingsproces te onderwerpen, bv. pater Lemans verklaring dat de ingrijpendste (maar zonder maatschappelijk debat doorgevoerde) naoorlogse maatschappelijke verandering, namelijk de zogenaamde multiculturaliteit, een voldongen feit is waarover niets te discussiëren valt.

De aanwezige politici op het KUB-debat konden het niet laten, de helft van hun spreektijd aan het VB te wijden. Bert Anciaux was tegen maatregelen om het VB te verbieden of financieel droog te leggen, Jos Geysels daarentegen demonstreerde het stalinistische overwicht binnen Agalev door simpelweg te eisen dat het VB verboden wordt. Het moet gezegd dat het VB ooit dezelfde eis gesteld heeft: toen enkele islambekeerlingen een Vlaamse Moslimpartij begonnen, eiste Filip Dewinter een verbod op die partij. Maar dat is dus de foute benadering, ongeacht welke de betrokken partijen zijn. Geysels stelde de beslissing van een Nederlandse rechter tot voorbeeld, die een partij ontbond ("ontbond !") op grond van haar slogan "eigen volk eerst". Op die grond zouden alle Waalse partijen kunnen ontbonden worden, wat Agalev niet belet om hun slippers te dragen. Maar bedenkelijk is toch vooral dat een zich democratisch noemend parlementslid zomaar eventjes het verbod op de enige rechtse partij kan eisen.

Opvallend is ook de evolutie bij Agalev, dat in het begin bij monde van pater Versteylen "nieuwe tegenstellingen" verkondigde ter vervanging van links-rechts, maar dat nu gewoon een bijtend linkse partij geworden is: haar groen engagement beperkt zich tot het omhakken van de Japanse kerselaars op Antwerpse pleinen, maar ze is des te actiever in de strijd tegen "rechts". Toegegeven, Moeder Natuur is rechts, dus is het normaal dat linksen haar met bijlen en ander tuig te lijf gaan; maar moet een Groene partij daar aan meedoen?

Ik ben zelf eens gevraagd om op de gemeentelijke Agalev-lijst te staan, want de buurtbewoners hier houden mij, als baardige kabouter met geitenwollen sokken aan de voeten en een zonnecollector op het dak, spontaan voor een Agalev-er; ik vind daar niets achterhaalds aan want de milieuproblemen worden alleen maar acuter. Ik ga echter niet op die lijst staan, want ik begrijp niet dat een Groene partij ons bezweert dat *de tijd van de geitenwollen sokken voorgoed voorbij is* (ik hoorde het Mieke Vogels zojuist nog in *Actueel* herhalen), en dat de partij zich nu op een bredere thematiek moet richten. De verklaring is natuurlijk dat de partij gekaapt is door verweerde extreem-linksen geoefend in de techniek van het entrisme, ook bekend als het noyauteren en dat het algemene ideologische klimaat de politiek ongeschoolde milieuliefhebbers geruisloos een pro-links vooroordeel ingelepeld heeft, zodat de augurken (groen van buiten en van binnen) geen weerstand boden aan de overname van hun partij door watermeloenen (groen van buiten, rood van binnen). Het enige verzet van augurken bestond er tot nu toe in de door henzelf gestichte partijen te verlaten, zie bijvoorbeeld de Nederlandse landbouwkundige en Europarlementslid Herman Verbeek die in 1994 Groen-Links verliet. In ieder geval, de tijd is voorbij dat Agalev een sympathieke partij was, bevolkt door het genre natuurverkenners die voor dag en dauw met de verrekijker de vogels gaan observeren. De haat die uit de ogen van Jos Geysels vonkt telkens hij de uitsluiting van "ondemocratische" andersdenkenden bepleit, lijkt me een slechte leidraad bij het Anders Gaan Arbeiden, Leven En Vrijen.

Mijn antwoord aan Geysels' oproep om de democratie terug te schroeven en elk rechts deviationisme te bestraffen, was het volgende. In de laatste twintig jaren hebben we in Europa wetten gekregen die racistische meningen bestraffen. Weinig politici hebben zich daartegen durven verzetten, omdat de pleitbezorgers van het opiniedelict hen dan racist en negationist genoemd zouden hebben. De premisse achter die gevolgtrekking (tegen verbod op racistische meningen, ergo

racist) is zeer bedenkelijk: van wie het recht op een mening verdedigt, wordt aangenomen dat hij dus zelf die mening aanhangt, alsof men alleen voor de vrije meningsuiting van geestesgenoten kan opkomen, niet voor die van andersdenkenden. Daarmee onthullen de opiniedelict-partijen hun eigen stalinistische standpunt over meningsvrijheid: opgeëist voor wie hun mening deelt, onnodig voor andersdenkenden.

Hoe zeer ik het negationisme ook verfoei, het is onmiskenbaar dat het verbod daarop behalve contraproductief ook gewoon principieel fout was. Ook linkse intellectuelen als professor Koen Raes en Gie Van den Berghe hebben zich ertegen uitgesproken, net als sommige joodse intellectuelen, zowel areligieuze (bv. Noam Chomsky) als religieuze (bv. de onlangs overleden Chaim Bermant). Het racisme-opiniedelict heeft vervolgens een hele stroom aan censurerende en vrijheidsberovende maatregelen en voorstellen daartoe op gang gebracht. Zo kregen we in ons land het voorstel van Renaat Landuyt en Luc Willems om het uiten van twijfels bij de gelijkwaardigheid van homo- met heteroseksualiteit strafbaar te maken. Mocht een kardinaal het nog in zijn hoofd halen om het kerkelijk standpunt daarover publiek te herhalen: de bak in ! Alleen het verzet van enkele christen-democraten zoals professor Herwig Arts, professor Matthias Storme en Fernand Keuleneer, en natuurlijk van "VB-christen-democrate" Alexandra Colen (die aan Nieuwe Politieke Cultuur deed door over de partijgrenzen heen de basis ertoe te bewegen de politici onder druk te zetten), kon het voorstel-Willems-Landuyt nog wat tegenhouden. In Nederland echter is een protestants parlamentslid gerechtelijk tot een boete veroordeeld omdat hij stelde dat homosexualiteit volgens de Bijbel een zonde is. Niet alleen kan iedereen zelf de juistheid van die bewering in de Bijbel verifiëren (maar *truth is no excuse*, zoals censuurwetten en -vonnissen in Canada expliciet stellen), bovendien deed dat parlamentslid niets anders dan zijn democratische plicht, namelijk het standpunt van zijn kiezers vertolken, in zijn geval dus Bijbelvaste christenen. Slechts enkele jaren na de invoering van het opiniedelict is men in Sovjet-Nederland reeds zo ver dat een parlamentslid kan gestraft worden wegens het citeren van een Bijbeltekst tijdens de uitoefening van zijn functie. Zeg dus vooral niet dat we niet op een hellend vlak zitten. De weg naar de totalitaire hel is geplaveid met progressieve bedoelingen.

Het gepraat over "convergentie naar het centrum" verhuult de ongezien grote hegemonie van links, dat het begrip "centrum" gekaapt en in linkse zin geherdefinieerd heeft.

Voorbij een stel mythologieën

F.J.

Vlaanderen kent – voor het eerst sinds lang – weer eens een school. Het is de school-Ruys/Achten, en deze namen zijn nu niet bepaald van die aard dat ze de politiek geïnteresseerde Vlaming vol afschuw doen terugdeinzen. De school heeft drie dogmata. Ten eerste: België verwasemt. Ten tweede: dat verwasemen gebeurt veeleer ondanks dan dankzij de Vlaamse Beweging. Ten derde : Brussel is hoogstens een *problème mineur* en hoe dan ook onze zorg niet.

Over dogmata praat men moeilijk. Ze hebben hun geschiedenis, dus zou het fout zijn te beweren dat men er nit over praat, maar het praten gebeurt bij voorkeur zijdelings, langs omwegen. Deze korte recensie zal niets anders doen. Daarbij wordt het eerste dogma zelfs met rust gelaten, omdat het wel een lapalissade lijkt: dat België geen hoeksteen voor onze toekomst is, beseft zowat eenieder. België verdwijnt zoals eens het geloof in de Griekse goden (om even leentjebuur te spelen bij de wetenschapsfilosoof Feyerabend): bij gebrek aan gelovigen.

Maar wanneer anti-Belgen en neo-Belgen hun ding gedaan hebben, blijven de post-Belgen over met een dubbele taak: postuum de lauwerkransen uitreiken aan de strijders en de erfenis verdelen. Net de taak die Ruys en Achten zichzelf hebben toegemeten. Hun oordeel: geen krans voor de Vlaamse Beweging en verwerping van de boedel, die als enig erfstuk Brussel omvat.

Laat ons met het einde beginnen: Brussel valt niet te recupereren, want het wordt bevolkt door cultureel arrogante en economisch profiterende Francofonen, die neerkijken op *le plat pays* en bewust of onbewust gesteund worden door migranten van recente en minder recente datum. Dat Brussel bestaat inderdaad. Men ontmoet het nog prominent op de congressen van het FDF, maar stukken minder nog in het partijbestuur van diezelfde formatie. Men ontmoet het bij de grote bedrijven, maar dan wel bij de klerken en portiers, en nauwelijks bij de toplui, die nochtans in overwegende mate het Frans als huistaal hanteren (al lopen hun kinderen school in het Nederlandstalig onderwijs). Dat Brussel is het Brussel van dertig jaar geleden, dat zichzelf overleeft, zoals mentaliteiten dat nu eenmaal plegen te doen.

De kritiek lijkt scherp. Is Achten een slechte waarnemer ? Hoegenaamd niet. Hij is wel een Vlaamse waarnemer en illustreert op die wijze onbewust hoezeer Vlaanderen en de Franstalige wereld – binnen en buiten België – uit elkaar groeien. Vandaag is het voor een journalist – maar niet alleen voor een journalist – mogelijk en zelfs normaal in Brussel voornamelijk met cultuurgenoten om te gaan. De krant van Dirk Achten heeft zelfs een "Wallonië-specialist" in de persoon van Guido Fonteyn. Het heeft iets merkwaardigs: op de hele redactieploeg wordt n journalist bedacht met de opdracht Franstalig België te volgen, hetgeen impliciet een vrijstelling betekent voor al zijn collegae. Merkwaardig, allicht, maar tegelijkertijd relevant. Zo wordt het immers mogelijk dat percepties van Franstalig Brussel een eigen leven gaan leiden in Vlaanderens leidinggevende kringen. En die percepties zijn in essentie de percepties uit de tijd van de "culturele scheiding", de periode toen Vlaanderen afscheid nam van een bepaalde francofone dominantie en zichzelf wenste te worden door zich voornamelijk op de Angelsaksische cultuurwereld te richten. *En waar de tijd bleef stille staan*, zou men oerbedig kunnen zeggen. De werkelijkheid is echter

wat ze is. Een Vlaming die net als Achten in Brussel werkzaam is, maar dan wel in een overwegend Franstalig milieu, zou een totaal ander beeld geschetst hebben. Een beter beeld? Wellicht niet – maar wel complementair.

Eenzelfde fenomeen ontmoet Achten wanneer hij over de Vlaamse Beweging schrijft. Hoe oprecht was niet de verbazing van menig Vlaams Beweger wanneer hij zich eerst verbaasde over de afstandelijke houding van Achten tegenover "zijn" beweging – om enkele bladzijden verder te merken dat Achten zo goed als identiek dezelfde posities verdedigt als diezelfde beweging. Ook hier is een "culturele scheiding" tussengekomen, waarbij pers en Vlaamse Beweging parallel van elkaar zijn geëvolueerd en beide met een imago van dertig jaar terug leven. Dat leidt tot clichés rond "het verraad van de pers" of "vendelzwaaien in achterzaaltjes", en dat is te betreuren. Maar dat beelden bepalend zijn voor het functioneren van maatschappelijke realiteiten valt niet te ontkennen.

En dat is dan blijkbaar slecht nieuws voor de Vlaamse Beweging en voor Franstalig Brussel.

N.a.v. Dirk Achten: *Achter België. Een pamflet voor degenen die verder willen denken*. Gent, Scoop, 1999, 78 p.

Tot uw dienst: de leden van het hoofdbestuur.

Algemeen voorzitter:

Prof. Dr. Matthias Storme, Zuidbroek 49, 9030 Mariakerke

Algemene ondervoorzitters:

Lic. Gwij Steel, Fort Lapin 41, 8000 Brugge

Lic. Milka Tombal, Carnegielaan 47, 3500 Hasselt

Algemeen secretaris:

Lic. Machteld Lenoir, Vlamingdam 2, 8000 Brugge

Algemeen penningmeester:

Lic. Fernand Smets, Oostvaardijk 17, 2830 Willebroek

Hoofdredacteur:

Mr. Frank Judo, Fonteinstraat 139 bus 16, 3000 Leuven

Bestuursleden:

Ph. D. Rita Wardenier, Weststraat 14, 8340 Damme

Ir. Marc Van Dongen, Bredabaan 764, 2170 Merksem

Prof. Em. Dr. Koenraad Van Camp, Lovelingstraat 70, 2060 Antwerpen

Prof. Dr. Jozef T. Devreese, d'Oultremontlei 24, 2930, Brasschaat

Lic. David Vits, Brusselsesteenweg 130, 2800 Mechelen